

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Aen-Merckingen Van Den Eerw. P. Cornelius Hazart,
Priester der Societeyt Jesv.**

Hazart, Cornelius

Antwerpen, 1662

§. II. Het tweede stuck vande ketterije der Donatisten rakende de H. Olye,
en salvinghe der Priesteren. &c.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-71393](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-71393)

Derde uytvlucht.

DE Chronijk-schrijver van Maegdeburgh.
Cent. 4. Cap. 10. singhen hier wederom haer
out lieken/segghende: Dit soude miss' hien sommi-
ghe stooren dat *Opratus* te veel verheft den stoel *Petri*,
ende de successie van de Roomsche Bisschoppen.

T'sijn wederom beuseltugen *Opratus* en soude dit
soo opentlijk niet durben seggē hebtē/ten waer
dat het t'gemeen gheboelen h' oede ghewest van
sijnen tijt; of soo het niet en was / hoe komt het
dat hem niemant van soo menighe treffelijke
Aetfaers/die t' sijnen tijde leefden / en heeft we-
derlept?

§. II.

Het tweede stuck vande ketterije der
Donatisten rakende de H. Olye,
en salvinghe der Prieste-
ren. &c.

DEN H. *Opratus Mileviranus lib. 2. contra Parmenian.*
berhalende veele goddeloose stucken die de
Donatisten, t'sijnen tijde teghen de Catholijcken
bedreuen/seght onder andere.

Sy hebben, seyt hy/her sletcken van de ghewijde
olye of van t' Chrisma door de vensters ghelincen om
het selve te breken.

Daernart haer aen sprekende/seyt hy: Leert
ons, waer dat gheboden is de hoofden der Priesteren te
zak eren, de wijle de boecken der Coninghen segghen
dat de Priesters ghesalft sijn? Godt heeft gheleert dat
hy oock in een sondaet de olye niet en wilde gheraecte
hebben; dat ghy de olye aen den Priester van Godt ge-
geven

geven niet en moest raken, moit ghy lieden leeren van David.

Godt beschermt sijn olye, want alhoewel de sonde vande mensch is, de salvinge nochtans is vande goddelijckheyt: En raect, seght Godt, mijne ghesalfde niet: Daerom, op dat de olye die van Godt is, niet gheslagen en worde, als de sonde vande mensch wort gheslagen.

Wie en siet hier niet klaer dat de Donatisten, gheslaghen byanden waren van het bewaren der ghewijde olye, of Chrisma, ende vande salvinge der Priesteren?

Laet ons nu hoozen hoe dese saecke staet met de Nicu-gherefozmeerde. Sonder te spreken van die van onse Partije/ de welke binnen de stadt van Thienen ontrent het jaer 1637. hare leerfen met de ghewijde olye hebben ghesmeert/ hoozt Ioannem Caluyn: *lib. 4. Instit. Cap. 19. §. 11.* Wy en achten / sept hy / de olye der Papisten niet eenen dreck weerdich. *Incap. 8. Actor. v. 14.* Moemt hy se / een stinckende olye. *lib. 4. Instit. Cap. 19. §. 10.* Moemt hy se / sweert dat dooz den stinck des aefscens ontrenicht / ende betoobert is. *§. 8.* Moemt hy se een olye die deur de leughen des dubbels ontrenicht is.

Wat de salvinghe der Priesteren aengaet: Dat is haer schoon olye / sept hy / *lib. 4. Instit. Cap. 19. §. 31.* de welke / ghelijck sy segghen / een merck indrukt / t welck niet en kan nuytghewischt werden / als of men olye niet en koude met sant / ofte met sout / oft (ist dat sy sijbet aenkleeft) met seepe afwassen.

Item §. 10. van twien hebben sy doch de salvinge ontfanghen?

Caluyn oude dat moeten braeghen van Augustinus / en van Hieronymus ende van Opratus Milavianus, ende andere van waer dat de salvinghe quam / die sy tharen tijde ontrent de Priesteren ghebruykten.

Augustinus *lib. 2. contra Petilianum cap. 104.* Moemt dese

dese salvinge. Het Sacrament van t' Chrisma, heet
vvelck in soorte van sieulike teeckenen alsoo vvel
heylich is, als de doopinge met vvater.

Doorzers / seyt hy / Maect onderscheyt tusschen
het sichtbaer H. Sacrament, t'vvelck vvelcken kan ende in
goede, en in quade, voor die tot loon, voor dese tot oor-
deel, ende tusschen de salvinge der liefde.

D. Cabeljan in sijn Memory-boeck *parte 2. pag 32.*
Wilt hebben dat Augustinus hier alleenlijck spreecte
van een salvinge die volgens de ghevoonte van die
rijt, een deel vvas van den doop.

Wel aen: Genomen het was soo; (want t' en
is de plaetse hier niet om daer van te disputeren)
D. Cabeljan moet my bekenne dat dese salvinge
van Petilianus, ende andere Donatisten, dapper be-
streden / ende bespot wiert / ende dat Augustinus,
hem alsoo dapper daer teghen ghestelt heeft: soo
blijben van de Nieuw-gheerfozmeerde aen de
Donatisten ghelijck ten misten in dit stuck / dat sy
mede bestrijden / ende uprlachen de salvinge /
die wy / nae de ghewoonte der oude Kercke in
den Doop ghebruicken; ene ghewoonte / de
welcke / ende van Cyprianus (soo Vekici aentwijst)
ende van Innocentius, ende van t' Concillie van
Eliberis, ende van Leo etc. woxt aengheprezen / en
de booz goet ghehouden.

Laet ons boozder hoozen wat den H. Optatus
Milevitanus noch seght vande Donatisten.

Hy berwijt se dat sy het H. Sacrament heb-
ben ghewozen booz de honden / doch niet sonder
straffe / aenghesten dat de autheurs van dit
schemelstuck van haer eyghen honden verscheurt
sijn gheweest. *lib. 2. contra Parmen.*

Item *lib. 6.* berwijt hy de Donatisten, dat sy de
autaren Gods (op de welke sy / noch Catho-
lijck wesende / altemet hadden gheoffer) ghebro-
ken / gheschaeft / ende wech ghenomen hebben:
Vvat meerder heylich-schenderye, seyt hy / als de au-
taren te breken, op de welke ende de ghebeden des
volcx, ende de lidmaten Christi sijn ghedraghen ghe-
weest

Weest daer den Almogenden is aengheroepen geweest? de Autaren, segghe ick, op de welke den saelichmaeker gheen gifte en heeft willen ghestelt hebben, als die op den peijs soude ghebout sijn? Want wat is den Autaer anders als de woonplaetse van het lichaem, ende bloedt Christi? Dit altemael heeft u' rasernye, ofte afgeschaeft, of ghebroken, of wechgenomen: T'is een schelm-stuck over al, aen soo een groote sake de heyligh-schendige, ende godloose handen te slaen.

Wat hadde Godt u l. ghedaen, die daer plocht aengheroepen te worden? Waer in hadde *Christus* u l. vergramt, wiens lichaem ende bloedt daer op sekere tijden woonde? Waer in hebt ghy lieden u eyghen selven verstoort, dat ghy die Autaren soue breken, op de welke, ghy lanck voor ons, heylhelijk (soo ghy u laet voorstaen) hebt gheoffert? Als ghy onse handen godloos ick daer vervolght, daer het lichaem *Christi* woonde, gh' hebt uwe eyghen handen gheslaghen. Op dese maniere hebt ghy de Ioden naeghevoight. Sy hebben de handen gheslaghen op *Christum* aen t'kruys: van u l. is *Christus* gheslagen op den Autaer.

Dit grouwelijk stuck is verdobbelt gheweest, als ghy oock de Kelcken ghebroken hebt, die het bloedt *Christi* droeghen. Welcker specien ghy hebt gesmolten, ofte in een gheslagen, ende verkocht: Ghy hebt oock uwe handen laten verbranden, met de welke ghy, voor ons, de selve kelcken ghehandelt hadt.

Ick sie wel wat ghy my segghen sult, te weten: T'is beule kt, dus van bevelste gheraecht is: Doch ick antwoorde, dat het licht is uyt uyt te lasteren, ende te schelden: Maer als men ymant eenich misdaet te laste legh; het moet nootsakeelijck, ende oentlijck bewesen vordens: Wie isser oyt in de Kercke ghekomen, die daer heyligh-schendige Sacrificien gesien heeft? de menschen konnen bevelct worden, door heyligh-schendigen Roock, ende Sacrificien, en bloedt: Maer wie van ons is oyt uyt sulck een oorlake in de Kercke gegaen: VVie heeft aen de afgoden ghewierooct? &c.

**Dit hebbe ick altemael uyt Optracus in t'lanck/ ende breedt willen ophalen/op dat die te klaer-
der**

der de ober-een-komste des Nieuw-Ghereformeerde, met de oude Donatisten soude bliken booz d'oogh.

De Donatisten hebben het H. Sacrament booz de honden geworpen.

De Nieuw-Ghereformeerde, hebben het selve in de staet van Thienen geworpen booz haere Preerden: hebbe dat elders ghe rappelt onder hare boeke/ soo men in haer eygen Martelaers boeck lesen kan/ daer meer als een/om soodanich een seyt/wozt gheprezen/ende ghehouden booz Martelaer.

De Donatisten; hebben de Autaren ghebroken/ de kelcken ghesmolten/ ende verhocht

De Nieuw-Ghereformeerde, worden in dit stucke overruyght niet alleen dooz de obergebleven ruinen / maer oock dooz alle historien van onse tijden.

De Donatisten; seiden dat sy dit deden / om dat men sy de Catholycken van haren tpe/afgoederije bedreef.

Die selve roepen van ons / de Nieuw-Ghereformeerde.

Wy daer teghen / segghen met *Optatus Milevitanus*, dat de Autaren de woonstede sijn des lichaems, ende bloedts *Christi*: Dat *Christus* daer op by tijden vvoant: Dat de kelcken draeghen sijn bloedt. &c.

Dies niet teghenstaende / ghelyck de Donatisten mer de daer selve/ ende misachtinghe thoonden / dat sy dit niet en gheloofden; alsoo mede thoonen onse nieuw-ghereformeerde / metter daer/ende twer woorden/dat sy sulcx niet/konnet aen nemen.

Ydele uytvlucht van Partye.

Dominus Cabeljau in sijn Memory-boeck part 2. pag. 100. handelt van boozsejde plaete van *optatus Milevitanus*, seght: Dese Out-bader om te

vergrootten de rasernye, ende boosheyt der Donatisten, in t'raseren vande Kercken, ghebruijckt wel eenige soete slaghen, figuren vande reden-konst, met te seggen, dat de Altaren, sit-plaetsen waren van des haeren lichaem, de kelcken, draghers van sijn bloet: Maer men doet hem ongelijck, als men dit verstaen wil hebben eyghentlijck, als of hy gesien hadde op een lanck daernaer versierde transsubstantiatie, daer hy inder daet, onder die figuren, anders niet heeft willen te kennen gheven, dan dat de rasende Donatisten haer niet hadden ontsien, de handen te schenden aen het gereetschap vande Gods-dienst, de tafels, en vaten, in welke de heylighe panden van Christi vleesch, en bloedt dickmael ghedragen waren.

Sal hier de eenvoudighe ghemeente van Partye noch blijven steken in hare blintheyt? sal sy hier ten lesten hare oogghen niet openen/ende sien hoe de rechtsinnighe Out-baders van hare Predikanten verdraept worden?

Is het niet ghenoech dat Chrylostomus, ende Nyssenus hy haer moeten passeren voer hoogdzagghende/ende hyperbolische sprekers/wanneer sy klaer segghen/dat het lichaem selve/ende bloedt Christi, op den Altaer ende in de kelcken is: moet hier noch by komen Opratus, ende mede passeren voer sulcx?

Choont my *D Cabeljan*, een woort in Opratus, npt welck ghy een stercken fondamentz hebt/om te segghen dat hy niet eyghentlijck spreekt.

Choont my een woort in hem/t'welck occasie kan gheben / om te segghen / dat hy niet en spreekt van t' lichaem / ende bloedt Christi, t'welck daer op den altaer selve / ende in de kelcken tegenwoordich was / maer alleen van de panden des vleeschs, ende bloedts Christi. Waer seght hy dat? waer spreekt hy den orateur? waer vergroot hy de sake?

Is dit niet alles willen draepen naer utwe eyghen inbeeldinge/ende pdele phantasie / met de welke ghy een voer-oordeel hebt/dat alles/wat klaer/ende duydelijck wert gheseyt vande tegenwoort: